

Kapitola 4 – Bible jako základ naší teologie

Otázka autority je pravděpodobně nejzásadnější otázkou, které čelí dnešní církve. V jistém smyslu to je otázka, která stojí v pozadí všech ostatních teologických otázek. Nicméně pro moderního člověka není pohled na autoritu atraktivní, obzvláště když přijde řeč na náboženské přesvědčení. Současná společnost je nepřátelsky naladěná vůči myšlenkám o náboženské autoritě a poslušnosti. U mnoha lidí převládá dojem, že pravá a legitimní zbožnost spočívá pouze ve vnitřním, osobním přesvědčení, v přesvědčení, které není podřízené žádným vnějším autoritám. Tato silná nedůvěra vůči autoritě přetrvává i dnes a je základním problémem člověka od pádu Adama a Evy.

Je axiomatické (bez důkazů považované za pravdivé, pozn. překladatel), že sociologická skupina (pro účely naší diskuze církev) potřebuje autoritativní prvek, aby si udržela svou identitu a integritu. Jinak je těžké, pokud ne nemožné, vyřešit vnitřní konflikt. Navíc bez přijetí autority je těžké dosáhnout teologické jednoty při řešení otázek ohledně pravdy a hereze. Dilema autority je jádrem moderní teologické krize, všechny ostatní otázky, kterým čelí křesťanství jsou výrazně menší.

Odpověď na otázku autority ovlivňuje každý aspekt spirituální existence a nelze přecenit její důležitost. Ovlivňuje naši bohoslužbu, kázání, misi, teologii a etiku. V krátkosti, dotýká se základních bodů, jak žijeme jako Kristovi učedníci. Naše vnímání autority má vliv na otázky zabývající se dalekosáhlými tématy jako je potrat, stvoření a evoluce, homosexualita, role rozumu, vztah mezi vírou a vědou i otázka poslušnosti.

Význam autority

Anglické (i české pozn. překladatel) slovo *autorita* je odvozené z latinského slova *auctoritas* a poukazuje na reputaci osoby a její schopnost uplatnit vliv.¹ Autorita pramení z toho, když si uvědomíme něčí nadřazenou silnou stránku v dané oblasti. Takže když mluvíme o autoritě Písma, vyjadřujeme tím myšlenku, že Bible má nadřazenost v tom, aby nám přikazovala, co přesně máme dělat, poslouchat, jak se rozhodovat, posuzovat pravoplatnost, a správnost naší víry i životní praxe.²

Otázka autority je komplexní.³ Zahrnuje mnoho faktorů, které je nutné vzít do úvahy. Mezi různé prvky patří místo a postavení Boha, Bible, tradice, lidský rozum, zkušenost, kultura a světonázory. Každý teologický postoj vědomě či nevědomě přiděluje každé z těchto rolí autoritativní měřítko. Přiřazení priority ke každému aspektu vytváří rozdíly. V moderní společnosti, obzvláště na západě žijeme v sekularizovaném, humanistickém světě, kde je člověk středem pozornosti, což vytváří otázku, existuje vyšší autorita než samotný člověk?

Biblická autorita

V biblickém učení není zdrojem veškeré autority člověk, ale samotný Bůh (Ř 13,1; Da 4,31; J 19,11). Autorita Bible je spojená s Boží autoritou a svou autoritu odvozuje od Boha a jeho božského zjevení. Bibličtí studenti v průběhu staletí přijímali Svatá Písma jako pravdivé psané Boží Slovo. Kritici křesťanské víry vnímají Bibli čistě jako lidskou knihu a chtějí zpochybnit pravdivost Písma, protože vědí, že Písmo musí být důvěryhodné, aby mohlo být autoritativní. Jiní omezují autoritu Písma na teologické otázky. Vnímají, že Bible je autoritativní k vyučování cesty ke spasení, ale když přijde řeč na historické a etické otázky, Bibli nemohou věřit. Ale zůstává nám neodbytná otázka. Má být Bible konečnou

¹ Rolf Schieder, "Authority. II. History and Theology," in *Religion Past and Present: Encyclopedia of Theology and Religion*, ed. Hans Dieter Betz et al. (Leiden: Brill, 2007), 1:519. See also Waldemar Molinski, "Authority," in *Encyclopedia of Theology: The Concise Sacramentum Mundi*, ed. Karl Rahner (New York: Seabury Press, 1975), 61.

² Srov. H. D. McDonald, "Authority," in *Evangelical Dictionary of Theology*, ed. Walter A. Elwell, 2nd ed. (Grand Rapids, MI: Baker Academic, 2001), 153.

³ On the issue of authority, see Peter M. van Bemmelen, "The Authority of Scripture," in *Understanding Scripture: An Adventist Approach*, ed. George W. Reid (Silver Spring, MD: Biblical Research Institute, 2006), 75–89.

autoritou ve všech otázkách života a životní praxe? Může si Bible vyhradit právo k tomu, aby vykládala sama sebe? Mohou vědecké a společensko-kulturní síly ovlivnit význam Bible?

Pečlivé zkoumání Písma ukazuje, že bibličtí pisatelé ji považovali za autoritativní. Pohlíželi na ni, jako na Boží Slovo v psané podobě. Pro apoštola Pavla bylo Písmo Božími výroky (Ř 3,2). Proto jej nazývá svatá Písma (Ř 1,2). Ježíš vnímal Písmo jako Slovo Boží, které „nemůže být zrušeno“ (J 10,35). Zahnal pokušení od ďábla rozhodnými slovy „je napsáno“ (Mt 4,4.7.10). Z celého Písma vysvětloval věci, které se ho týkali (Lk 24,27). Pro Krista byl Starý zákon pravdou, hebrejským Písmům přisuzoval nejvyšší a nezpochybnitelnou autoritu.⁴

Protože se k nám Písmo dostalo v podobě Božích výroků, má vnitřní božskou autoritu. Oproti lidské autoritě, která je často založená na síle a nátlaku je božská autorita zakořeněná v lásce a doložená sebezapřením. Písmo k nám promlouvá se stejnou autoritou jako Kristus. Otevírá Boží lásku a pravdu. Lidskými slovy je vyjádřená silná paralela mezi Kristem, Slovem, které se stalo tělem a Písmem, Božím Slovem. Slova proroků a apoštolů nejsou pouze lidská slova, ale jsou Boží Slovo v lidské podobě.

Podle biblických pisatelů promlouvá Kristův Duch prostřednictvím slov proroků a apoštolů (1Pt 1,10-12). Ježíš Kristus byl pravou lidskou bytostí, ale chtěl také aby jej přijímali jako takového, kým skutečně byl: jako Syna Božího. Podobně i když Písmo bylo napsané slovy, která mají omezení lidského jazyka, stále promlouvá s nadpřirozenou božskou autoritou. To, co zvěstuje „obstojí navěky“ (Iz 40,8), „je pravda“ (J 17,17), „je živé, mocné“ (Žd 4,12, ČEP), „a nemůže být zrušeno“ (J 10,35). Proto jsme varování, abychom nepřidávali k jeho Slovu (Př 30,6; Zj 22,18.19). Písmo nám je dané jako Slovo Boží, má božskou autoritu jediného pravého Boha, a tak bychom jej měli přijímat.

Rozsah a dostatečnost autority Písma

Během reformace protestantští reformátoři prosazovali *Sola Scriptura*, čímž narušili pevnou kontrolu římskokatolické církve nad výkladem a autoritou Bible. Církevní tradice, filozofie, ani papežská autorita už neměla konečně slovo. Apokryfům se už nepřisuzoval stejný božský původ a autorita, jako kanonickým Písmům.

Dnes se objevili hrozby pro biblickou autoritu. Na základě osvícenského důrazu na všemohoucí lidský rozum odstranila liberální teologie všechny vnější autority. Lidský rozum posuzuje božské zjevení a uznává pouze to, co lze poznat racionálním sledováním přírody. Lidský rozum se stal novou normou a autoritou pro biblickou pravdu. Pro mnoho teologů se „zjevení“ proměnilo do pouhého rozumového ujištění morálních pravd, které už jsou dostupné osvícenému rozumu.⁵

Takže v liberálních protestantských kruzích bylo učení katolického úřadu nahrazeno samostatným lidským rozumem a vedlo k vytvoření „papežských teologů“ a specialistů, kteří se zabývají takzvanou „vědeckou teologií“ – výkladem Bible, kde se stále používá aplikace historického rozumu (historical reason) a metodologického naturalismu.⁶ Na základě lidského rozumu, který je jako konečné měřítko a nejvyšší autorita se „liberální teologové zapojují do literárního a historického bádání, které zpochybňuje tradiční autorství, napadá spolehlivost faktů, odmítá, nebo upravuje božskou inspiraci a prosazuje relativismus, který ničí doktrinální a etické absolutno.“⁷

Moderní biblická kritika ovlivnila upřímné křesťany, aby omezili autoritu Písma a zredukovali jeho roli na nutnou podstatu pro křesťany, na víru a morálku. Kdekoliv Bible mluví o záležitostech

⁴ Viz John Wenham, *Christ and the Bible*, 3rd ed. (Grand Rapids, MI: Baker Books, 1994), 16–44.

⁵ Alister E. McGrath, „Enlightenment,“ in *The Blackwell Encyclopedia of Modern Christian Thought*, ed. Alister E. McGrath (Oxford: Blackwell, 1993), 152.

⁶ Srov. Gerhard Maier, *Biblical Hermeneutics* (Wheaton, IL: Crossway Books, 1994), 167, 168; Alvin Plantinga, „Two (or More) Kinds of Scriptural Scholarship,“ in *“Behind” the Text: History and Biblical Interpretation*, ed. Craig Bartholomew et al. (Grand Rapids, MI: Zondervan, 2003), 19–57.

⁷ Geoffrey W. Bromiley, „Scripture, Authority of,“ in *The International Standard Bible Encyclopedia*, ed. Geoffrey W. Bromiley, rev. ed. (Grand Rapids, MI: Eerdmans, 1988), 4:363.

historie nebo vědy, jsou její prohlášení podřízená měřítkům naturalistického historického kriticismu a vědecké, naturalistické filozofii. Takový přístup vylučuje jakékoli nadpřirozené dění v oblasti přírody a v rámci dějin. Toto vypuštění nadpřirozena vede k výkladům, které ignorují, překrucují nebo popírají tvrzení biblických pisatelů o božském původu, autoritě a pravdivosti jejich spisů.

Dalším důležitým prvkem v moderní diskuzi o biblické autoritě je otázka rozsahu a účelu Písma. Podle Pavla je primárním cílem Bible, aby nám dala „moudrost k záchraně skrze víru, která je v Kristu Ježíši“ (2Tm 3,15). Apoštol Jan nám říká, že tyto věci jsou zapsané „abyste uvěřili, že Ježíš je Mesiáš, Syn Boží, a abyste věřící měli život v jeho jménu“ (J 20,31). Sám Ježíš kritizuje židovské vůdce své doby za jejich tragické selhání v pochopení tohoto důležitého účelu Písma: „Zkoumáte Písma, protože se domníváte, že v nich máte věčný život, a právě ona svědčí o mně. Ale nechcete přijít ke mně, abyste měli život“ (J 5,39).

Nicméně diskuze o rozsahu autority Bible není o duchovním účelu Písma. Otázkou je, zda autorita Písma zahrnuje celý obsah Bible—což je celé Písmo (*tota Scriptura*). Někteří moderní kritici Bible zredukovali autoritu Písma na otázky spasení a ve všem ostatním ji efektivně prohlásili za neplatnou. Ellen Whiteová se k této záležitosti vyjádřila, když psala: „Mnozí se vydávají za hlasatele evangelia, nepřijímají však *celou Bibli* jako slovo inspirované Bohem. Jeden teolog zavrhuje jednu část, druhý zpochybňuje jinou. Svůj úsudek vyzdvihují nad Boží slovo. Vlastní výklad Písma zakládají na lidské autoritě a popírají tak božský původ Písma.“⁸ Ellen Whiteová vyzdvihovala princip, že veškeré Písmo máme přijímat jako Boží Slovo, protože promlouvá s božskou autoritou (Sk 24,14; 2Tm 3,16). Ačkoli se Bible primárně zaměřuje na duchovní rámec, její autoritu nemůžeme omezit svévolným vyloučením z jiných oblastí lidského poznání, jako jsou dějiny a příroda. Samotná Bible nikde explicitně nelimituje rozsah její autority pouze na duchovní věci.⁹

Někteří tvrdí, že Bible není vědeckou nebo historickou učebnicí a v těchto oblastech poznání bychom ji neměli považovat za autoritativní. I když je to z technického hlediska pravdou, jedná se o přímý útok na autoritu Bible. Pokud odmítneme pravdivost stvoření a historických vyprávění, nebo je převyprávíme podle pravidel naturalisticko-vědeckých teorií nebo historického výzkumu, potom anulujeme její autoritu. V tomto ohledu Ježíš, proroci, ani apoštolové nezpochybnili historické pravdy Písma, nebo záznam knihy Genesis. Naopak potvrzovali pravdivost Písma a božskou autoritu. Bůh a jeho Slovo jsou ukotveny v jeho historických činech a prorockých výrocích. Diskreditace celistvosti Písma historickými detaily je první krok ke snížení autority Bible.

Adventistická teologie zdůrazňuje božskou autoritu celého Písma, protože vnímá Písmo jako psané Boží Slovo. Bible neobsahuje pouze Boží Slovo; ona je Božím Slovem v psané podobě. Její autorita není odvozená od nebo umístěná v jejím důležitém středu, Ježíši Kristu. Spíše má Bible božskou autoritu kvůli své nadpřirozené inspiraci. Z tohoto důvodu mluví Ježíš o Písmu jako o normativním měřítku jeho teologie: „Kdo věří ve mne, *jak praví Písmo*, řeky živé vody poplynou z jeho nitra!“ (J 7,38; zdůraznění doplněno).

Písmo nezískalo svou autoritu od církve, ani není legitimizované současnou vědeckou komunitou, nebo skrze lidskou zkušenost. Jeho spolehlivost je odvozena od božské inspirace. Jako taková je Bible charakterizovaná smyslem pravdy a duchovní autority. Sděluje božskou pravdu způsobem, na který příroda a stvoření nemohou dostatečně dosáhnout. Hřích zkazil přírodní svět, a proto přírodní svět nesdílí kvalitu inspirace.

Vlastní pravdomluvnost Bible činí Písmo důvěryhodným a spolehlivým k nesení Boží pravdy. Je normativním měřítkem (*norma normans*), které rozhoduje nade vším ostatním. Slovy Ellen Whiteové: „Bůh ve svém slovu poskytuje lidem vědomosti potřebné ke spasení. Písmo svaté je proto třeba

⁸ Ellen G. White, *Christ's Object Lessons* (Washington, DC: Review and Herald®, 1941), 39; emphasis added. [Český překlad knihy: WHITE, Ellen Gould Harmon. *Perly moudrosti*. Praha: Advent-Orion., ISBN 80-7172-902-7.]

⁹ See the excellent discussion in Noel Weeks, *The Sufficiency of Scripture* (Carlisle, PA: Banner of Truth, 1988), 85–90.

přijímat jako autoritativní, neomylné zjevení Boží vůle. Je měřítkem charakteru, zjevuje věrouku a je zkušebním kamenem pro posuzování zkušeností.“¹⁰

Pouze Bible může poskytnout autentický základ pro vnímání našeho smyslu a osudu. Zjevuje Boží vůli, jeho přikázání, charakter a plán spasení. Písmo má moc sjednocovat lidi a kultury, přivádí je do přítomnosti jejich Stvořitele a Boha Vykupitele.

¹⁰ Ellen G. White, *The Great Controversy* (Mountain View, CA: Pacific Press®, 1950), vii. [Český překlad WHITE, Ellen Gould Harmon. *Velké drama věků*. Praha: Advent-Orion, ISBN 80-7172-505-6.]